

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

БУРБАН ВОЛОДИМИР ЯРОСЛАВОВИЧ

**«Економічна ефективність діяльності підприємств по
виробництву продукції птахівництва»
(на матеріалах господарств Хмельницької області)**

ДИПЛОМНА РОБОТА

Спеціальність 8.03050401 - «Економіка підприємства»

Керівник: д.е.н., професор Місюк М.В.

Рецензент: д.е.н., професор Рудик В.К.

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової
діяльності Волощук К.Б.

Оцінка: національна шкала _____

Кількість балів _____ ECTS _____

Секретар ДЕК _____

_____ 2017 року

м. Кам'янець-Подільський -2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПО ВИРОБНИЦТВУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА	
7	
1.1. Теоретичні основи економічної ефективності птахівничих підприємств в сучасних умовах господарювання	7
1.2. Державне регулювання функціонування птахівничих підприємств	22
1.3. Сутність економічного механізму забезпечення ефективного розвитку підприємств по виробництву продукції птахівництва	31
Висновки до першого розділу	40
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПТАХІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	
42	
2.1. Ринкове середовище функціонування птахопідприємств	42
2.2. Сучасний стан розвитку підприємств птахівництва	51
2.3. Економічна ефективність виробництва продукції птахівництва	63
Висновки до другого розділу	79
РОЗДІЛ 3 ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА	
82	
3.1. Організаційно-економічні заходи підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва	82
3.2. Обґрунтування перспективних параметрів виробництва продукції птахівництва	103
Висновки до третього розділу	114
ВИСНОВКИ	117
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	121
ДОДАТКИ	126

ВСТУП

Птахівництво – скороспіла галузь тваринництва. Птиця відрізняється швидкими темпами відтворення інтенсивним ростом, високою віддачею кормів, продуктивністю та життєздатністю. Порівняно з іншими тваринницькими галузями вирощування та утримання птиці вимагає менших затрат праці та матеріальних засобів на одиницю продукції.

В організаційно-технологічному розвитку птахівництво є галуззю, яка найбільшою мірою відповідає умовам застосування інтегрованої моделі «селекція – споживач кінцевої продукції», спрямованої на тісне поєднання всіх ланок виробничого процесу і забезпечення економічних інтересів учасників спільної діяльності в одержанні високих результатів.

Галузь є мобільною щодо застосування інновацій та залучення інвестиційних ресурсів з різних джерел, у тому числі державних, відрізняється від інших тваринницьких галузей прискореним оборотом капіталу.

Протягом останніх років спостерігається певне збільшення споживання м'яса та м'ясопродуктів, у тому числі за рахунок споживання м'яса птиці.

Підвищення споживчого попиту на продукцію птахівництва стимулює нарощування його обсягів та підвищення рівня економічної ефективності. Для забезпечення населення продуктами птахівництва по обґрунтованих нормах необхідно здійснити систему заходів по підвищенню ефективності виробництва.

Теоритичні основи економічного розвитку та ефективності діяльності підприємств значною мірою відображено у працях В.А. Андрійчука, В.І.Бесуліна, О.М. Бородіної, В.А. Васильченка, В.К. Данилка, В.Ф. Дмитришина, П.К. Канінського, Л.Г. Мельника, М.В.Місюка, П.Т.Саблука, І.Р. Сухорської, І.Ф. Ясіновської, Є.І. Ходаківського, Ю.С. Цаль-Цалка. Водночас в роботах зазначених та інших авторів окремі важливі аспекти, пов'язані із підвищенням рівня ефективності функціонування птахівничих підприємств з урахуванням регіональних особливостей, обґрунтуванням стратегічних параметрів розвитку за ринкових умов висвітлено недостатньо. Зокрема потребують системного дослідження основні важелі впливу на результати

діяльності господарств, удосконалення економічних механізмів і підходів до господарювання птахівничих підприємств, які дали б можливість створити сприятливі умови розвитку та підвищити їх ефективність. Актуальність і практична значущість вирішення цих питань зумовили вибір теми, формування мети та завдань магістерської роботи.

Метою роботи є розробка практичних положень щодо розвитку та підвищення ефективності функціонування підприємств з виробництва продукції птахівництва. Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання:

- уточнити теоретичні основи трактування сутності економічного механізму розвитку підприємств;
- обґрунтувати необхідність використання комплексної оцінки ефективності виробництва продукції птахівництва;
- визначити чинники впливу на результати діяльності підприємств з виробництва продукції птахівництва;
- сформулювати пропозиції щодо підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва;
- розробити заходи підвищення ефективності функціонування підприємств-виробників продукції птахівництва;
- систематизувати основні напрями розвитку птахівничих підприємств.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення ефективного функціонування птахівничих підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних засад організації та підвищення ефективності функціонування птахівничих підприємств.

Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, системний підхід до вивчення економічних явищ. У процесі дослідження застосовувалися такі методи: абстрактно-логічний метод, зокрема його прийоми – узагальнення, аналогії, аналізу та синтезу, індукції та дедукції (удосконалено трактування категорії «ефективність функціонування»

підприємств); монографічний (в процесі оцінки ефективності виробництва продукції птахівництва в окремих підприємствах різних організаційно-правових форм). З метою кількісних та якісних показників ефективності функціонування птахівничих підприємств застосовано економіко-статистичний метод, зокрема його прийоми: порівняння (зіставлення фактичних даних звітного року з даними за попередні роки), групування (для виявлення причинно-наслідкових зв'язків між ознаками), рядів динаміки (відстеження зміни у часі показників ефективності діяльності птахівничих господарств).

Інформаційними джерелами дослідження були відповідні Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України та Головного управління статистики у Хмельницькій області, оперативна інформація Міністерства аграрної політики України та Головного управління агропромислового розвитку облдержадміністрації, первинна документація птахівничого підприємства ПАТ «Авіс», праці вітчизняних і зарубіжних вчених-аграрників та фахівців з проблеми дослідження.

Елементи наукової новизни:

- обґрунтовано організаційно-економічні заходи підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва, а саме зменшення собівартості за рахунок оптимізації раціону годівлі птиці, за рахунок автоматизації;

- обґрунтовано резерви підвищення ефективності птахівничих підприємств, зокрема удосконалення системи перевезення продукції, зниження витрат на годівлю птиці завдяки оптимізації складу комбікорму, запровадження ресурсозберігаючих технологій та заходів раціонального ведення виробництва продукції птахівництва.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні результати магістерської роботи розглянуті на міжнародній науково-теоретичній інтернет-конференції молодих науковців та студентів.

Обсяг та структура магістерської роботи. Магістерська робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і викладена на 128 сторінках комп'ютерного тексту, містить 22 таблиці, 16 рисунків, 2 додатки та 53 джерела.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи проведені дослідження теоретичних і практичних аспектів економічної ефективності діяльності підприємств по виробництву продукції птахівництва можна зробити наступні висновки:

1. Узагальнюючи визначення сутності економічного механізму можна зробити висновок, що економічний механізм являє собою систему взаємопов'язаних економічних форм та методів управлінського впливу організації і стимулюючого впливу на виробництво, які позначаються на пропорційності інтенсивного розвитку аграрного виробництва та інших галузей АПК.

2. Теоретично доведено, що ототожені багатьма науковцями поняття економічної ефективності та ефективність виробництва варто об'єднати в узагальнену ефективність функціонування, оскільки саме таке визначення може повною мірою відобразити обидві сторони ефективності діяльності об'єкта господарювання. При цьому, необхідною умовою є визначення кон'юнктури ринку та врахування ознак екологічної, соціальної та технологічної ефективності, що дозволить отримати максимально корисний кінцевий результат за умови мінімізації витрат на попередньо визначений обсяг ресурсів.

3. Крім загальноживаних методик оцінювання результату діяльності птахівничих підприємств, доцільно застосовувати при оцінці ефективності функціонування і методик оболонки даних. Сутність такої методології досить конкретизована, оскільки вона дає можливість одночасно визначити продуктивність, рентабельність підприємства та визначити ефективність використання кожного з виробничо спожитих ресурсів, що в кінцевому результаті дозволяє розробити необхідну стратегію розвитку підприємства.

4. У Хмельницькій області ефективний розвиток птахівництва повинен ґрунтуватися на прискореному відродженні колишніх комплексів з виробництва продукції на індустріальній основі, використанні новітніх

енергозберігаючих технологій, розширенні селекційно-племінної роботи з високопродуктивними кросами птиці, адаптованих до місцевих умов розвитку. Ефективне функціонування підприємств галузі передбачає повноцінну годівлю птиці збалансованими за обмінною енергією, протеїном і всіма біологічно активними речовинами кормами, удосконалення вантажоперевезень продукції птахівництва, що забезпечить зниження витрат виробництва, повне використання виробничих потужностей і підвищення якості продукції. У роботі обґрунтована доцільність і форми реалізації окремих заходів у сфері годівлі птиці, перевезення продукції птахівництва.

5. Ефективне функціонування підприємства визначається раціональною організацією виробництва - комплексом організаційно-економічних, технологічних і технічних заходів, спрямованих на раціональне використання трудових ресурсів, засобів і предметів праці з метою одержання цим підприємством прибутку. Основними принципами організації промислового виробництва продукції птахівництва повинні бути: використання високопродуктивної гібридної птиці; вирощування курей у пташниках, які обладнані засобами, що забезпечують повну механізацію і автоматизацію виробничих процесів та регулювання мікроклімату в залежності від віку птахів; застосування ресурсозберігаючих технологічних прийомів; виконання виробничого процесу за технологічним графіком, який забезпечує ритмічне цілорічне вирощування курей; застосування повнораціонних сухих комбікормів, які відповідають біологічним потребам птахів і дозволяють отримати високоякісну продукцію; суворе дотримання ветеринарно-санітарних правил.

6. Специфічність птахівництва, обумовлена біологічними особливостями птиці (інтенсивним обміном речовин, високою енергією росту, скоростиглістю та конверсією корму, доброю плодовитістю, заплідненістю та несучістю) забезпечує високу оборотність капіталу, інвестованого у вузькоспеціалізовані підприємства галузі. Інвестиційна привабливість цих підприємств зумовила їх інтенсивний розвиток упродовж останніх років, швидкі темпи збільшення

обсягів виробництва яєць та м'яса птиці. Це в умовах зростання купівельної спроможності населення дозволило помітно збільшити споживання м'яса та яєць на одну особу.

7. Чисельність і ресурсний потенціал птахівничих підприємств регіону, особливості кон'юнктури ринку продукції птахівництва обумовлюють доцільність створення в області об'єднання цих підприємств - організаційної структури, яка функціонуватиме на засадах неприбуткової організації. Основні напрями діяльності об'єднання - взаємодія з державними органами та інформаційно-представницька робота; узгодження маркетингової діяльності; координація зусиль у сфері матеріально-технічного забезпечення птахівничих підприємств та взаємодії з суміжними галузями; вирішення питань фінансового характеру. Об'єднання співпрацюватиме з комбікормовими заводами, науково-дослідними закладами, банками, дорадчою службою, структурами, що представляють інтереси господарств населення. Опрацьована організаційна структура об'єднання та методи, з допомогою яких воно здійснюватиме основні статутні обов'язки.

8. Систематизовано основні напрями підвищення ефективності розвитку птахівничих підприємств в основу яких закладено впровадження системи логістики, що дозволить значно мінімізувати витрати на підприємствах та забезпечить стабільність роботи. Формування та удосконалення маркетингового механізму зменшить рівень ризику на підприємствах та надасть можливість якомога повніше використати їх потенційні можливості.

9. Ресурсний потенціал аграрного сектора Хмельницької області і темпи підвищення купівельної спроможності населення дозволяють довести до 2020р. обсяги виробництва м'яса птиці у забійній вазі до 33тонн, що забезпечить його споживання на рівні 25 кг на одну особу в рік. Модернізація законсервованих нині бройлерських комплексів дозволить додатково виробляти 3,6 тис. тонн продукції в рік, решта приросту її виробництва повинна бути отримана за рахунок нарощування потужностей діючих і створення нових підприємств. Птахівничі підприємства Хмельницької області забезпечують споживання яєць

на одну особу в повному розмірі як при мінімальній (231 шт) так і при раціональній (390 шт) норм споживання

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств аграрного комплексу: Підручник / В.Г.Андрійчук. - К.: КНЕУ, 2013. – 779 [5] с.
2. Голик В., Шапаренко Л. Напрями підвищення економічної ефективності птахівництва // Тваринництво України. - 2003. - № 6. - С. 29 - 31.
3. Пархоменко Л.М. Теоретичні основи дослідження економічної ефективності сільськогосподарського виробництва в умовах ринку // Економіка АПК. - 2006. - № 8. - С. 82 - 87.
4. Козаченко Г.В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством / Економіка. Менеджмент. Підприємство / Г.В.Козаченко: зб.наук.праць Східно-українського нац. ун-ту імені Володимира Даля. -Луганськ: СНУ ім.В.Даля, 2003. - Вип. 11. с.107-109.
5. Вітвіцький В.В. Комплексна оцінка систем економічних норм і нормативів. - К., 2009. - 234 с.
6. Бакумено О.Б. Про ситуацію ринку м'яса птиці в Україні // Ефективне птахівництво. - № 3 (3). -2005.-с.3-5.
7. Економічна енциклопедія: у 3 т. [ред.кол: С.В.Мочерний та ін] К.: Академія, 2001. - Т.2. - 848с.
8. Черевко Г.В. Державне регулювання економіки в АПК. - К.: Знання, 2006. - 339 с.
9. Месель-Веселяк В.Я. Напрямки розвитку галузей тваринництва та їх державна підтримка // Економіка АПК. - 2004. - № 9. - С. 3 - 8.
10. Бородіна О.М. Державна підтримка сільського господарства: концепція, механізми, ефективність // Економіка і прогнозування. - 2006- №1.-С 109-126.
11. Могильний О. Критерії ефективності державного регулювання аграрного сектору економіки // Економіка України. - 2003. - № 2. - С. 65 - 69.
12. Лешик О.Я. До формування організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції /О.Я. Лешик//

- наук. вісн. НАУ. - 2009. - Вип. 141.с.54-59.
13. Саблук П.Т. економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання /П.Т. Саблук// Економіка АПК. - 2007. - №2. - с.3-9.
  14. Экономический словарь агропромышленного комплекса [В.Я.Амбросов, Н.Н. Асаула, В.М. Беззуб и др.]; под ред. чл.-корр. ВАСХНИЛ, А.А.Сторожука. - К.: Урожай, 1986. - с.286.
  15. Мостенська Т.Л. Економічний механізм формування і ефективного функціонування молочної промисловості України: автореферат дис. .... на здобуття наук.ступеня д-ра екон.наук./ Т.Л. мостенська. К., 2001. - 40с.
  16. Березівський П.С. Ефективність виробництва і формування продукції скотарства в карпатському регіоні /П.С. Березівський. - Львів: Укр. Технології, 1998. -256с.
  17. Саблук П. Стан і перспективи агропромислового комплексу України / П.Саблук// Економіка України: Політико-економічний журнал Міністерства фінансів України та Національної академії наук України. - 2008. - №12. - с.4-18.
  18. Маренич Т.Г. Трансформаційна динаміка та механізми економічного регулювання агроформувань (питання теорії, методології, практики): монографія / Маренич Т.Г. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005. - 453с.
  19. Попова О.Л. Сталий розвиток агросфери України: політика і механізми /О.Л.Попова - К.: Ін-т екон. і прогнозування НАН України, 2009. - 352 с.
  20. Демсец Г: Теорія фірми: ще один прогноз / Г.Демсец: за ред..О.вільемсона «С.Вінтера» - К.: А.С.К. 2002. С. 216-241.
  21. Дідур Г.І. Ефективність сільськогосподарського виробництва та її визначення в сучасних умовах // Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. моногр. у двох томах. - Т. 1 / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. - К.: ІАЕ, 2001.-С 324-326.
  22. Березівський П.С., Михалюк Н.І. Організація виробництв в аграрних формуваннях. - Львів: Українські технології, 2001. - 514 с

23. Бородіна О.М. Корегування політики державної підтримки сільського господарства України // Економіка АПК. - 2007. - № 6. - С. 55 - 61.
24. Бугуцький О.А. Аналіз економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. -К.: Урожай, 1976. - 127 с
25. Вітковський М.П. Посилення ролі держави при переході до ринку // Економіка АПК. - 1999. - №1. - С. 134.
26. Дем'яненко М.Я. Фінансові проблеми формування і розвитку аграрного ринку // Економіка АПК.- 2007.- № 5.- С. 4 - 10.
27. Достижения птицеводства // Мясной бизнес. - 2007. - №4. - С. 20 - 31.
28. Дудін В.І. Державне регулювання попиту і пропозиції на сільськогосподарському ринку // Економіка України. - 2003. - № 6. - С. 121 - 128.
29. Кериленко І.Г. Розвиток аграрної політики у нарощуванні і споживанні м'яса і м'ясної продукції в Україні // Економіка АПК. - 2004. -№10.-С. 29-36.
30. Кирилів Я.І. Що зумовлює стрімкий розвиток виробництва м'яса курчат? // Мясной бизнес. - 2006. - № 10.- С. 88 - 91.
31. Козакова Л.О., Лук'яненко О.О. Птахівництво на міжгосподарській основі. - К.: Урожай, 1986. - 96 с.
32. Комплексна програма підтримки розвитку українського села на період до 2015 року. Проект // Економіка АПК- 2007-№ 1. - С. 3 - 47.
33. Крисальний О.Б. Суть ефективності. - К.: ІЗМН, 2002. - 326 с
34. Лясковський Б. Успіхи і проблеми розвитку птахівництва // Тваринництво України. - 2001. - № 4. - С. 34 - 35.
35. Мельник Б.А, Сучасний рівень виробництва та перспективи розвитку м'ясного птахівництва в Україні // Економіка АПК. - 2013. - № 10. - С.14
36. Місюк М. В. Ринок продукції скотарства : монографія / Місюк М.В. – К.: ННЦ ІАН, 2012. – 330 с.
37. Місюк М.В. Формування регіонального ринку м'ясної продукції : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.02 / М.В. Місюк ; Держ. агрокол. ун-т. –

Житомир, 2004. – 19 с.

38. Місюк М.В. Поліпшувати структуру підприємницької діяльності у виробництві м'яса / М.В. Місюк // Економіка АПК. – 2001. - №8. С.117-120.
39. Місюк М. В. Інноваційно-інвестиційний підхід до формування та підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва // Економіка АПК. - 2016. - № 3. - С. 74-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_3_12.
40. Минів Р.М. Організаційно-економічні засади ефективного функціонування та розвитку птахівничих підприємств: дис. на здобуття наук. ступеня канд.екон.наук. – Житомир, 2008. - с. 180.
41. Пигарев Н.В. Технология производства продуктов птицеводства и их переработка. - 3-е изд., перераб. доп. - М.: Агропромиздат, - 1991. - 343 с.
42. Пастернак П.П. Системное моделирование экономических процессов в АПК. - М.: Агропромиздат, 1985. - 176 с.
43. Племінна птиця України // Пропозиція. - 2004 .- №6- С.78-80, №7.-С. 86, №8-9.-С. 88.
44. Повышение эффективности производственного потенциала. М., 1987. - 83с.
45. Практикум з годівлі сільськогосподарських тварин / І.І. Ібатуллін, Ю.О. Панасенко, В.К. Кононенко та ін. - К.: Вища освіта, 2003. - 432 с
46. Прядко В.В. Теоретико-методологічні аспекти ефективності сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. - 2009. - № 10. -69-77.
47. Ринок м'яса птиці: поточна кон'юнктура і прогноз на I півріччя 1007 р. // Мясной бизнес. - 2007. - № 2. - С. 88 - 92, № 9. - С. 102-103.
48. Рябоконт Ю.О. Наукове забезпечення галузі птахівництва // Вісник аграрної науки. - 2006. - № 3 - 4. - С. 124.
49. Семенчук В. Птахівництво України на рубежі нового століття // Тваринництво України. - 2001. - № 4. - С. 2 - 4.

50. Сільське господарство України 2008: Статистичний збірник. - К., 2009. - 366 с
51. Тваринництво України 2008: Статистичний збірник. - К., 2009. – 223 с.
52. Технологія виробництва продукції тваринництва: / О.Т. Бусенко, В.Д. Столюк, О.Й. Могильний та ін.: За ред. О.Т. Бусенка. - К.: Вища Освіта, 2005. - 333 с
53. Фізіологічно-біохімічні основи живлення птиці. / Під редакцією Ратича І.Б. - Львів: Лео-Бланк, 2007. - 233 с